

แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในชนบท กรณีศึกษา อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์

Guidelines for development of factors affecting the life quality of elderly in rural areas, case study: Wang Pong District, Phetchabun Province

ชวฤทธิ์ โยศรีคุณ (Chawarit Yosrikun)¹ นฤชล ธนจิตชัย (Naruchon Thanajitjai)²

ปริญญา โกวิทย์วิวัฒน์ (Parinya Kowitwivat)³

Received: January 20, 2023

Revised: May 25, 2023

Accepted: May 31, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 211 คนเครื่องมือที่ใช้ในวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านการรวมกลุ่มทางสังคมตามลำดับ

2. ผู้สูงอายุในอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านการรวมกลุ่มทางสังคมด้านสภาพอารมณ์ที่ดี และด้านการตัดสินใจด้วยตนเองตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี 2) ด้านสภาพร่างกายที่ดี 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 4) ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม 5) ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี และ 6) ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต, การพัฒนาคุณภาพชีวิต

Abstract

This research aimed to 1) study the factors affecting the life quality of elderly in Wang Pong District, Phetchabun Province; 2) study the needs to develop the life quality of elderly in Wang Pong District, Phetchabun Province; and 3) prepare

^{1,2,3} อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ

และเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา

Instructor, Nakhonratchasima College

recommendations for development of factors affecting the life quality of the elderly in Wang Pong District Phetchabun Province. The target population was the elderly who receive the elderly allowance in Wang Pong District, Phetchabun Province; the sample group was the 211 elderly. The research instruments were a questionnaire, a structured interview form, and focus group. The data analysis statistics were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were:

1. The factors affecting the life quality of elderly in Wang Pong District, Phetchabun Province found at a high level in all specter as follows: the good physical condition aspect, the good living conditions aspect, the good emotional state aspect, the self-decision making aspect, the interpersonal relationship aspect, and the social integration aspect, respectively.

2. The elderly in Wang Pong District, Phetchabun Province needs the life quality development at a high level in every aspect, as follow: the good living conditions aspect, the good physical condition aspect, the interpersonal relationship aspect, the social integration aspect, the good emotional state aspect, and the self-decision making aspect, respectively.

3. The recommendations for development of factors affecting the life quality of elderly in Wang Pong District, Phetchabun Province consisted of 1) the good living conditions aspect, 2) the good physical condition aspect, 3) the interpersonal relationship aspect, 4) the social integration aspect, 5) the good emotional state aspect, and 6) the self-decision making aspect.

Keywords: Elderly, Factors affecting the life quality, Life quality development

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้สูงอายุถือว่าเป็นผู้มีอาวุโสที่สังคมไทยให้ความเคารพนับถือมาอย่างช้านาน ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ องค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามตลอดจนประสบการณ์ชีวิตที่ได้สั่งสมไว้ให้กับสังคมจากรุ่นสู่รุ่นมาจนกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้นผู้สูงอายุจึงเป็นเสมือนปูชนียบุคคลอย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะเป็นต้นปูชนียบุคคลที่สังคมไทยให้ความเคารพนับถือ แต่ผู้สูงอายุก็มีข้อจำกัดหรือปัญหาทั่วไปดังเช่น ผู้สูงอายุจะมีแรงจูงใจและความกระตือรือร้นลดลงมีการมองปัญหาแตกต่างไปจากกลุ่มคนหนุ่มสาวเพราะมีปัญหามากกว่าทำให้มีความสุขรอบคอบกว่า การที่จะปรับเปลี่ยนแนวคิดต่างๆ ได้ยากจะมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมส่วนตัวที่รวดเร็วเป็นช้าลงในทุกๆ ด้านทั้งการใช้จ่าย การพักผ่อนหย่อนใจ กีฬาและกิจกรรมทางเพศ เป็นต้น

ความสามารถทางสติปัญญาของผู้สูงอายุโดยทั่วไปจะลดลงเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงทางสรีระร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และจิตใจ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยชราของแต่ละบุคคลนั้นจะแตกต่างกันไปตามพันธุกรรม ผู้สูงอายุแต่ละบุคคลจะมีความสามารถในการปรับตัวทั้งทางด้านจิตใจสังคมและอารมณ์แตกต่างกันตามระดับการศึกษาภาวะทางเศรษฐกิจการเตรียมตัวรับสภาพเข้าสู่วัยสูงอายุรวมทั้งค่านิยมและสิ่งแวดล้อมในสังคมนั้น ๆ ว่าจะเห็นคุณค่าผู้สูงอายุมากน้อยเพียงไรปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุได้แก่ ปัญหาด้านสังคมผู้สูงอายุไม่มีญาติพี่น้องลูกหลานดูแล ก็อาจจะมีส่วนน้อยส่วนใหญ่จะอยู่เป็นครอบครัวใหญ่แต่ไม่มีผู้ดูแลอย่างชัดเจนเนื่องจากการดูแลผู้สูงอายุเป็นภาวะตั้งเครียดมีความกดดันมากระหว่างผู้ดูแลและผู้ถูกดูแล ซึ่งสืบเนื่องมาจากความเสื่อมของสังขารและเกิดจากความไม่เข้าใจกันก่อให้เกิดความเครียดกดดัน ทำให้การดูแลผู้สูงอายุค่อนข้างห่างเหิน นอกจากนี้ผู้ดูแลยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลผู้สูงอายุ พยายามเข้าใจก็เกิดปัญหาอีกประการหนึ่ง ลูกหลานที่รับดูแลผู้สูงอายุใครดูแลก็ต้องดูแลไป

ไม่มีใครมาเปลี่ยนอาจเป็นเพราะผู้สูงอายุ ดิดที่ด้วย ไม่อยากอยู่ที่อื่นจะทำให้กดดันเครียดเป็นปัญหาสังคม และสุขภาพตามมา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ ในตนเองอาจขาดความรู้โดยทำอย่างไรก็ทำอย่างนั้น ปัญหาด้านเศรษฐกิจการดูแลผู้สูงอายุต้องมีค่าใช้จ่าย จำนวนมากซึ่งเป็นภาระให้กับลูกหลานบางท่าน มีสวัสดิการมีบำนาญบำเหน็จประกันสังคมประกันชีวิต ฯลฯ แต่ไม่ได้มีทุกคนผู้สูงอายุในครอบครัวธรรมดา มีรายได้พอใช้ไปวันๆหนึ่งหรืออาจไม่มีเลยถ้าเกิดเจ็บ ไข้ได้ป่วยก็ไม่มีเงินไปหาหมอเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย ได้จึงเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจปัญหาด้านกายภาพ ของที่อยู่อาศัยและชุมชนที่อยู่อาศัยไม่ได้เตรียมรองรับ ผู้สูงอายุบ้านที่ซื้อจากหมู่บ้าน ไม่มีราวจับ สำหรับผู้สูงอายุ ไม่มีทางเดินทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ ไม่มีที่ว่างสำหรับทำกิจกรรมขาดการวางแผนเส้นทาง เดินทางการเข้าถึงที่สะดวกระหว่างบ้านพักกับสถาน บริการสาธารณสุข ที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำชุมชน ขาดจิตสำนึกที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุผู้บริหารควรให้นโยบายที่ เป็นรูปธรรมในระดับชุมชนจัดหาพื้นที่ทำกิจกรรม ร่วมกันออกกำลังกายถ่ายถอดความรู้ประสบการณ์ให้ เหมาะสมกับผู้สูงอายุในชุมชนนั้นๆ

ประเทศที่มีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นและมีอายุ ยืนยาวขึ้น จะส่งผลให้โครงการสร้างประชากรของ ประเทศเปลี่ยนแปลงไป คืออัตราส่วนผู้สูงอายุที่เป็น ภาระเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่อัตราส่วนและจำนวน ประชากรวัยแรงงานเริ่มลดลง ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อ เศรษฐกิจส่วนรวมต่อการออมและการลงทุนทำให้ ผู้สูงอายุต้องเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง มากขึ้น เพราะประชากรวัยแรงงานส่วนหนึ่งต้องย้าย ถิ่นเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ ให้งบตรหลานมีเวลาเอาใจใส่ผู้สูงอายุน้อยลง ผู้สูงอายุ จึงต้องรับผิดชอบตนเองมากขึ้น เพื่อให้สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ

ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย ได้ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากระบบสาธารณสุขได้รับการ พัฒนามากขึ้น การตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญส่งผลให้ภาครัฐกำหนด มาตรการเตรียมการรองรับให้การดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยกำหนด ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อม “สังคมไทยสู่สังคม

ผู้สูงอายุ” เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ด้วยการมีแผน ผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 -2564) เพื่อกำหนดทิศทางนโยบายยุทธศาสตร์และมาตรการ ต่างๆ ที่ใช้ดำเนินการด้านผู้สูงอายุให้ชัดเจน (บรรลุ ศิริพานิช. 2553) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมความพร้อม เกี่ยวกับระบบการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่นการให้บริการด้านสุขภาพ การจัดสวัสดิการทาง สังคม การส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี โดยที่สิ่งเหล่านี้ จะต้องมีการได้รับรู้ถึงข้อมูลที่เป็นต่อการวางแผน และดำเนินการบนฐานของการลงทุนและใช้จ่ายอย่าง คุ่มค่า

จึงกล่าวได้ว่าประชากรผู้สูงอายุนับเป็นกลุ่ม ประชากรที่มีความสำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อสังคม เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ต่างๆ มากมายในชีวิตและมีความรู้ความสามารถในด้านใด ด้านหนึ่งเป็นอย่างดีทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นการณ์ไกล สามารถคาดการณ์ได้ไกลเคียงความจริง ตลอดจนมี การตัดสินใจที่สุขุม รอบคอบ และมีการตัดสินใจที่ดี ผู้สูงอายุที่ยังมีสุขภาพแข็งแรงมีความพร้อมทางด้าน ร่างกายและกำลังใจที่จะกระทำประโยชน์เพื่อสังคม จึงนับได้ว่าผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความ สำคัญยิ่งดังนั้นรัฐบาลจึงได้จัดทำแผนผู้สูงอายุ ระยะยาวขึ้นโดยมีแนวคิดพื้นฐานในการวางแผน สำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถพลังทางความคิดโดยเฉพาะ ประสบการณ์ที่ควรนำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ อีกมากมายและการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุยังคง บทบาทการมีส่วนร่วมในสังคมนั้นนอกจากจะทำให้ ผู้สูงอายุไม่รู้สึกเหงาโดดเดี่ยวเห็นชีวิตมีคุณค่าแล้วยัง จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้ดีอีกด้วย (คณะกรรมการ ผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2552).

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดี ของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นแนวทาง ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์
3. จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์และศึกษาความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ จากผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 211 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ ผู้สูงอายุจากทุกตำบล ๑ 3 คน รวม 15 คน ผู้บริหารสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน รวม 21 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปหาลอมรวมประเด็น

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาโดยผู้แทนผู้สูงอายุ ผู้บริหารสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนจำนวน 15 คน โดยประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) และวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระหว่างวันที่ 1 กันยายน ถึง วันที่ 25 ธันวาคม 2564

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ตามลำดับ

2. ผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์จำแนกตามความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี คือการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถมีอาชีพเพื่อเสริมรายได้และการดำรงชีพ โดยพึงพาลูกหลานให้น้อยที่สุด 2) ด้านสภาพร่างกายที่ดี คือ การรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับวัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ การตรวจสุขภาพ การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ การที่ผู้สูงอายุได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ญาติมิตร และเพื่อนบ้าน รวมถึงการส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ คนในครอบครัว ญาติมิตรหรือเพื่อนบ้าน 4) ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม คือ ผู้สูงอายุได้แสดงความรู้ความสามารถ ตลอดจนการแสดงศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ รวมถึงการได้รับการยอมรับนับถือจากคนในชุมชน 5) ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี คือ การที่ผู้สูงอายุมีความสุขสบายใจและไม่รู้สึกท้อแท้ อ่างว้าง เดี๋ยวตาย 6) ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง คือ การที่ผู้สูงอายุมีอิสระทางความคิดและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตลอดจนกล้าที่จะสะท้อนความคิดเห็นให้คนในครอบครัวหรือคนรอบข้างได้รับรู้ถึงความต้องการที่สมเหตุสมผล

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎานกน้อย และ วรรณภรณ์ บริพนธ์ (2560: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา มีคุณภาพชีวิตในองค์ประกอบด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูงและผู้วิจัยอภิปรายผลในแต่ละด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ปัจจัยด้านสภาพร่างกายที่ดี ปัจจัยด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ปัจจัยด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ปัจจัยด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ ปัจจัยด้านการรวมกลุ่มทางสังคมดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านสภาพร่างกายที่ดี จากการวิจัยพบว่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก โดยผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับวัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ การตรวจสุขภาพ การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ บัญญุดง (2552) ที่ได้ศึกษาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ที่สะท้อนว่า ควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ บัญญุดง (2554) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1) ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตด้านสภาพร่างกายที่ดี มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านการใส่ใจเรื่องสุขภาพ และปัจจัยด้านการบริโภคที่ดี

1.2 ปัจจัยด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี จากการวิจัย พบว่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก โดยผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับ มีอาชีพเพื่อเสริมรายได้

และการดำรงชีพ โดยพึ่งพาลูกหลานให้น้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงณา ศรีเจริญ (2544) ที่ผลการวิจัยสะท้อนว่า ควรให้ความสำคัญในการจัดหารายได้กับผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้ควรเน้นให้ผู้สูงอายุหรือผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุ แบ่งเวลา หรือใช้เวลาว่างในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ให้ปลอดภัย

1.3 ปัจจัยด้านสภาพอารมณ์ที่ดีจากการวิจัยพบว่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากโดยผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการมีความสุขกายสบายใจและไม่รู้สึกท้อแท้ อ่างว้าง เดียวดาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ บัญญุดง (2552) ที่ได้ศึกษาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรีที่สะท้อนว่า ควรมีการเสริมสร้างความมั่นคงทางใจให้กับผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ บัญญุดง (2554) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1) ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตด้านสภาพอารมณ์ที่ดีมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยด้านความท้อแท้ อ่างว้าง

1.4 ปัจจัยด้านการตัดสินใจด้วยตนเองจากการวิจัยพบว่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากโดยผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการมีอิสระทางความคิดและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตลอดจนกล้าที่จะสะท้อนความคิดเห็นให้คนในครอบครัว หรือคนรอบข้างได้รับรู้ถึงความต้องการที่สมเหตุสมผลต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ บัญญุดง (2554) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1) ผลการวิจัยพบว่า การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการคิด วางแผนในกิจกรรมของครอบครัว หรือการไปพบปะสังสรรค์กับญาติมิตร จะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า อย่างไรก็ตามการตัดสินใจด้วยตนเองของผู้สูงอายุในบางเรื่องที่ถูกดูแลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นลูกหลาน ก็จะต้องสร้างความเข้าใจโดยใช้หลักการมีเหตุผลที่จะแสดงให้เห็น

ผู้สูงอายุเห็นผลที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการกระทำให้สิ่งต่างๆ เหล่านั้น

1.5 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จากการวิจัยพบว่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากโดยผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ญาติมิตร และเพื่อนบ้าน รวมถึงการส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ คนในครอบครัว ญาติมิตรหรือเพื่อนบ้านสอดคล้องกับ บังอร ชรรณศิริ (2549: 47-48) ที่ได้กล่าวว่าผู้สูงอายุยังมีความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม กล่าวคือต้องการความรัก การเอาใจใส่พูดคุยอย่างสม่ำเสมอจากครอบครัว ซึ่งเป็นการดูแลผู้สูงอายุขั้นพื้นฐานเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขและมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2554) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1) ผลการวิจัยพบว่าควรส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีบทบาทและเข้าร่วมกิจกรรมในครอบครัว กิจกรรมพบปะเพื่อน มิตรสหาย กิจกรรมการท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนๆ รวมถึงกิจกรรมของชุมชน

1.6 ปัจจัยด้านปัจจัยด้านการรวมกลุ่มทางสังคมจากการวิจัยพบว่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากโดยผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการได้แสดงความรู้ความสามารถ ตลอดจนการแสดงศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ รวมถึงการได้รับการยอมรับนับถือจากคนในชุมชนสอดคล้องกับการศึกษาของ พจนา ศรีเจริญ (2544) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสมาคมข้าราชการนอกประจำการในจังหวัดเลย ที่สะท้อนว่าการให้ผู้สูงอายุเป็นวิทยากรให้ความรู้ ประสบการณ์ตามความถนัดจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนยอมรับนับถือ เกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุกับชุมชน ที่สำคัญเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนหรือท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีต่อไป

2. ผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก

ไปหาน้อยดังนี้ ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการรวมกลุ่มทางสังคมด้านสภาพอารมณ์ที่ดีและด้านการตัดสินใจด้วยตนเองตามลำดับสอดคล้องกับการศึกษาของ นันทนา อยู่สบาย (2557) ที่ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศรีระจระเข้ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศรีระจระเข้ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการในด้านต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับการศึกษาของ สุมิตรา จุติโน และ ประชัน คะเนวัน (2556) ที่ได้ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแคน อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแคน อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมาใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านนันทนาการ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน และด้อยโอกาส และด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผลการวิจัยพบว่าความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแคน อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับการศึกษาของ วันชัย ชูประดิษฐ์ (2554) ที่ได้ศึกษาความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปและสภาพของผู้สูงอายุ และศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับการศึกษาของ จันท์เพ็ญ ลอยแก้ว (2555) ที่ได้ศึกษาความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการวิจัย

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความต้องการของผู้สูงอายุ ในการจัดสวัสดิการสังคมด้านต่าง ๆ ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา มีความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์จำแนกตามความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีคือการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถมีอาชีพเพื่อเสริมรายได้และการดำรงชีพ โดยพึงพาลูกหลานให้น้อยที่สุด 2) ด้านสภาพร่างกายที่ดี คือการรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับวัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ การตรวจสุขภาพ การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือการที่ผู้สูงอายุได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ญาติมิตร และเพื่อนบ้าน รวมถึงการส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ คนในครอบครัว ญาติมิตรหรือเพื่อนบ้าน 4) ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม คือผู้สูงอายุได้แสดงความรู้ความสามารถ ตลอดจนการแสดงศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ รวมถึงการได้รับการยอมรับนับถือจากคนในชุมชน 5) ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีคือการที่ผู้สูงอายุมีความสุขกาย สบายใจและไม่รู้สึกท้อแท้ อังว้างเดียวดาย 6) ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง คือ การที่ผู้สูงอายุมีอิสระทางความคิดและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตลอดจนกล้าที่จะสะท้อนความคิดให้คนในครอบครัวหรือคนรอบข้างได้รับรู้ถึงความต้องการที่สมเหตุสมผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ปัจจัยด้านสภาพร่างกายที่ดีควรให้ความสำคัญในเรื่องการบริโภคอาหารที่เหมาะสมกับวัย

และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การตรวจสุขภาพ การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย

1.2 ปัจจัยด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุ มีอาชีพเพื่อเสริมรายได้และการดำรงชีพ

1.3 ปัจจัยด้านสภาพอารมณ์ที่ดีควรให้ความสนใจและจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุขกาย สบายใจและไม่รู้สึกท้อแท้ อังว้างเดียวดาย

1.4 ปัจจัยด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ควรให้ผู้สูงอายุมีอิสระทางความคิดและแสดงความคิดเห็นเห็นอย่างมีเหตุผล ตลอดจนกล้าที่จะสะท้อนความคิดให้คนในครอบครัว หรือคนรอบข้างได้รับรู้ถึงความต้องการที่สมเหตุสมผล

1.5 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ควรให้ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ญาติมิตร และเพื่อนบ้าน รวมถึงการส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ คนในครอบครัว ญาติมิตรหรือเพื่อนบ้าน

1.6 ปัจจัยด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ควรให้ผู้สูงอายุได้แสดงความรู้ความสามารถ ตลอดจนการแสดงศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ รวมถึงการได้รับการยอมรับนับถือจากคนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการนำศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2552). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564), ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

จันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว. (2555). ความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

- เจษฎา นกน้อย และ วรณภรณ์ บริพนธ์. (2560). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นันทนา อยู่สบาย. (2557). *ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้ น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ*. [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2553). *ผู้สูงอายุไทย*. สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- บงอร ธรรมศิริ. (2549). *ครอบครัวกับการดูแลผู้สูงอายุ*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2434). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). สุวีริยาสาส์น
- พจนา ศรีเจริญ. (2544). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสมาคมข้าราชการนอกประจำการในจังหวัดเลย*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วันชัย ชูประดิษฐ์. (2554). *การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่*. [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2554). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุพร คูหา. (2552). *แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี*. [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุมิตรา จุตโน และ ประชัญ คະเนวัน. (2556). *ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแคน อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 5(2), 105-119.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. Harper & Row.